

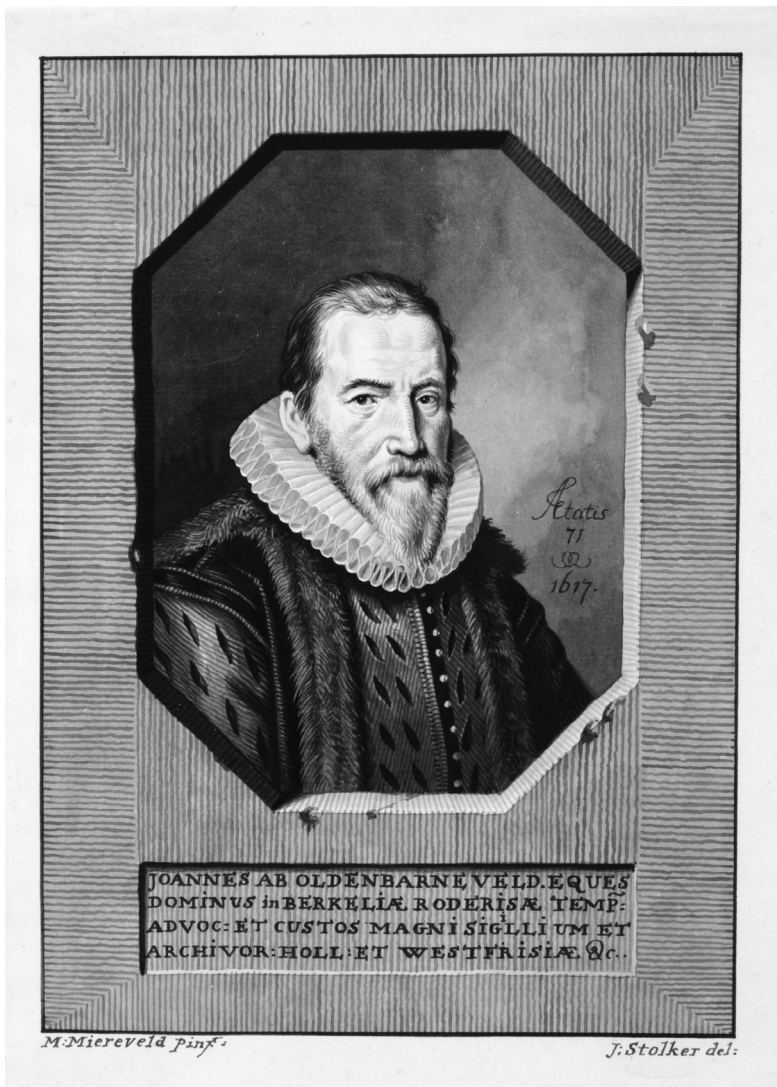

ARNOUT VAN CRUYNINGEN

Johan van [1547-1619]
Oldenbarnevelt

Grondlegger van de Nederlandse staat

Johan van Oldenbarnevelt 1547-1619

Johan van Oldenbarnevelt. Prent J. Stolker, 1760
(Collectie Haags Gemeentearchief).

Arnout van Cruyningen

Johan van
Oldenbarnevelt
1547-1619

Grondlegger van
de Nederlandse staat

Uitgeverij Omniboek

Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Copyright © 2019, Uitgeverij Omniboek

Omslagontwerp Lauwers-C
Vormgeving binnenwerk Garage BNO
Omslagbeeld Portret van Johan van Oldenbarnevelt, (atelier van) Michiel
Jansz. van Mierevelt, ca. 1615.
Auteursfoto PicturePeople, Nijmegen.
ISBN 9789401915502
ISBN e-book 9789401915533
NUR 680

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Uitgeverij Omniboek vindt het belangrijk om op verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Inhoud

Woord vooraf | 6

1. 'Echt en recht' | 10
2. 'Onverzoenlijk met de Spanjaarden' | 24
3. Pensionaris van Rotterdam | 36
4. Tegenspeler van Leicester | 54
5. Advocaat van den Lande | 76
6. Oorlogvoering en diplomatie | 102
7. Vredehandel | 142
8. Bestandstwisten | 158
9. 'Scherpe Resolutie' | 180
10. 'De kamer der droefenisse' | 198
11. Justitie | 234
12. 'Singulier in alles' | 288

Genealogische tabel | 296

Chronologisch overzicht | 297

Bronnen en literatuur | 298

Noten | 302

Register | 315

Woord vooraf

Op 13 mei 1619 werd Johan van Oldenbarnevelt op het Binnenhof in Den Haag onthoofd, nadat hij door vierentwintig rechters op dubieuze gronden ter dood was veroordeeld. In 2019 gedenkt Nederland dat die traumatische gebeurtenis in zijn geschiedenis exact vierhonderd jaar geleden plaatsvond. De berechting en uiteindelijke executie van een man die als ‘landsadvocaat van Holland’ jarenlang een belangrijke rol in de vaderlandse historie vervulde, heeft in de voorbije vier eeuwen al vele historici en juristen beziggehouden. Daarbij konden de emoties hoog oplopen en speelde mee in welk kamp de auteurs thuishoorden en vooral tot welk kamp ze Oldenbarnevelt wilden rekenen.

Tegenstanders van Oranje schoven hem gretig naar voren als een van hun boegbeelden. Ze zagen graag over het hoofd dat Oldenbarnevelt ooit ijverde voor de verheffing van Willem van Oranje tot erfelijk graaf van Holland en Zeeland en later de benoeming van diens zoon Maurits tot stadhouder bevorderde, eerst van Holland en Zeeland en vervolgens ook van andere gewesten. Daarbij aarzelde hij overigens niet om handig gebruik te maken van Oranje en de stadhouder als een pion naar voren te schuiven. Alleen op het eind kwamen Oldenbarnevelt en Maurits tegenover elkaar te staan. Jarenlang stonden ze naast elkaar. Oldenbarnevelt gaf als landsadvocaat van het machtigste gewest Holland voor een groot deel vorm aan de ‘Republiek der Verenigde Nederlanden’. Hij zette het staatsbestel van die statenbond, dat wonderlijke experiment, naar zijn hand en

Borstbeeld van Johan van Oldenbarnevelt. Anoniem, zeventiende eeuw (Rijksmuseum, Amsterdam).

bouwde het ambt van Hollands landsadvocaat uit tot een functie die hem in de hele Republiek macht en invloed verschafte. De dominante positie en de belangen van Holland stonden bij hem echter voorop. Oranjegezinden hebben zelf het vertekende beeld van Oldenbarnevelt als ‘anti-Oranje’ eeuwenlang versterkt, door hem zijn rechtmatige plaats in de eregalerij der vaderlandse groten te ontzeggen, uit vrees om prins Maurits op enigerlei wijze tekort te doen en/of de regerende dynastie voor

het hoofd te stoten. Zo kon pas na de Tweede Wereldoorlog een standbeeld van Oldenbarnevelt in Den Haag verrijzen.

Zowel orthodoxe als vrijzinnige protestanten hebben Oldenbarnevelt vaak afgeschilderd als ‘rekkelijk’, soms zelfs als ‘ongelovig’. Zijn keuze voor de remonstranten was echter vooral ingegeven door politieke motieven en door zijn visie op de verhouding tussen kerk en staat. In theologisch opzicht vertoonde hij meer affiniteit met de contraremonstranten, zoals de rechtzinnige predikanten die hem in zijn laatste uren bijstonden met voldoening opmerkten.

In de achttiende eeuw omarmden de patriotten de nagedachtenis van Oldenbarnevelt, maar hij was zeker geen democraat. Integendeel, hij had juist een afkeer van een ‘volksregering’, hechtte aan een aristocratisch bewind en voelde zich zo thuis in de hoogste Europese kringen dat hij een eigen adellijke familiegeschiedenis bij elkaar fantaseerde.

Wie in de eenentwintigste eeuw het leven van Johan wil beschrijven, doet er verstandig aan zich niet van de wijs te laten brengen door hardnekkige typering en het beeld niet te laten vertroebelen door het tragische slotakkoord. In dit boek wordt getracht een eerlijk portret te schetsen van een indrukwekkend staatsman met enorme verdiensten en kwaliteiten, in de woorden van Robert Fruin: ‘naast Prins Willem [van Oranje] de grondlegger van onze staat’. Geen heilige, geen ‘martelaar’, geen ideale politicus, maar een mens met tekortkomingen en hebbelikheden, die soms verkeerde inschattingen maakte.

Citaten zijn in de meeste gevallen aangepast aan de huidige spellingregels en waar nodig zo getrouw mogelijk vertaald of hertaald. Citaten in de oorspronkelijke spelling worden cursief weergegeven.

Wijchen, 2019
Arnout van Cruyningen

*Johan van Oldenbarnevelt. Prent Jan Stolker, 1760
(Collectie Haags Gemeentearchief).*

HOOFDSTUK 1

‘Echt en recht’

Johan van Oldenbarnevelt werd op 14 september 1547 geboren in Amersfoort of omgeving. Waar precies is niet bekend. Sommige auteurs menen dat hij ter wereld kwam in een (inmiddels afgebroken) huis aan de Kortegracht in Amersfoort. Anderen veronderstellen dat zijn geboorteplek een erfhoeve in De Birkt onder Soest is geweest, maar dat lijkt minder waarschijnlijk. Het geeft meteen aan dat we over de jonge jaren van de latere landsadvocaat van Holland eigenlijk maar heel weinig weten. En dat weinige is dan nog gebaseerd op de *Remonstrantie*¹ die hij ongeveer een jaar voor zijn dood aan de Staten van Holland richtte toen hij politiek in het nauw was geraakt. In dat geschrift waarin Oldenbarnevelt zich verweerde tegen de stortvloed aan schotschriften die hem van alles en nog wat beschuldigden, waagde hij zich ook aan een uiterst beknopte autobiografie. Hij schreef dat hij geboren was in de stad Amersfoort, ‘zijnde van vaderszijde van Oldenbarnevelt, een oud adellijk geslacht, gekomen van ouders, echt en recht. Welke Van Oldenbarnevelts over ettelijke honderden jaren op land- en kwartierdagen, ook andere vergaderingen van de Ridderschap van de Veluwe altijd verschreven en gecompareerd zijn, als zij nog heden ten dage doen. Van wijlen mijn moeders zijde, ben ik echt en recht gekomen van het oude geslacht Amersfoort, bij verloop van tijd naar haar partagie [erfdeel], Wede genaamd, mede een oud adellijk geslacht, waarvan de leden tussen drie- en vierhonderd jaar geleden in de traktaten van vrede tussen de graaf van Holland en

de bisschoppen van Utrecht en anderen, ook in de handelingen met de heren van Amstel en de heren van Woerden, tot de voor- naamste ridders werden gerekend, hebbende ettelijke duizen- den morgen land en vele schone heerlijkheden, heerlijke goede- ren en rechten bezeten.’²

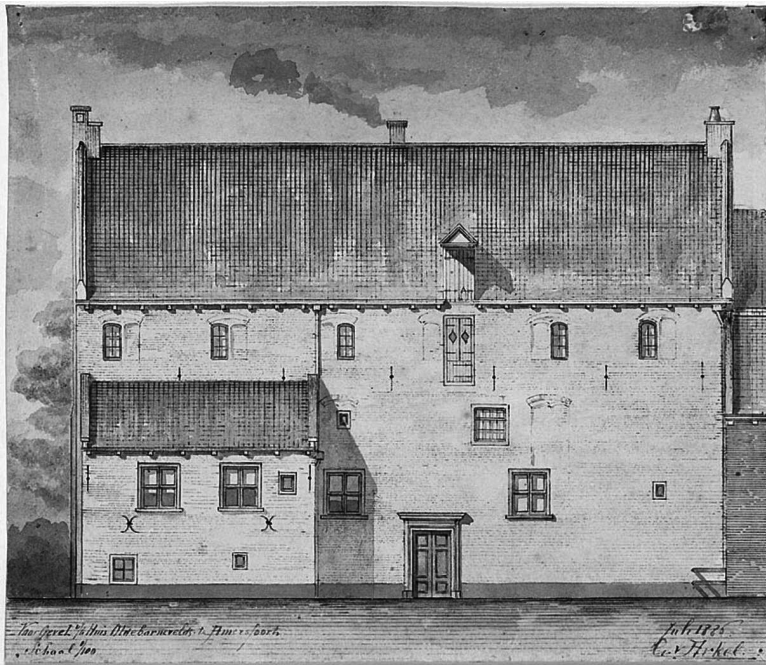
Gezicht op Amersfoort. Ets Steven van Lamsweerde, zeventiende eeuw (Rijksmuseum, Amsterdam).

Zo ‘echt en recht’ was de familielijn, laat staan de grotendeels op fantasie en wensdenken berustende adellijke afstamming, in werkelijkheid niet.³ De oudste bekende stamvader van de familie Van Oldenbarnevelt is Cosijn van Oldenbarnevelt, een rechter op de Veluwe in het midden van de vijftiende eeuw. Van deze Cosijn beweerden drie takken van de familie, in respectievelijk Harderwijk, Nijkerk en Elburg, af te stammen. Zelf stamde Johan van Oldenbarnevelt niet – zoals hij zelf wel veronderstelde – af van Cosijn maar van een broer van Cosijn, die Reyer heette. Deze tak woonde in Amersfoort en heette

overigens ‘Van Oudenbarnevelt’ in plaats van ‘Van Oldenbarnevelt’.⁴ Reyers zoon Claes, de overgrootvader van Johan, was getrouwd met Aleid van Lockhorst, die vermoedelijk uit het gelijknamige Utrechtse geslacht stamde. Johan zelf twijfelde daar niet aan: in zijn *Remonstrantie* introduceert hij haar als ‘mijn overgrootmoeder Aleid van Lokhorst, echt en recht gesproten uit het stamhuis Lokhorst bij Amersfoort gelegen’. De zoon van Claes en Aleid, Reyer, trouwde met Geertruid Verburch, en mede dankzij dit huwelijk ‘op stand’ bracht hij het tot raad en ten slotte tot schepen van Amersfoort. Hun enige zoon Gerrit wist eveneens een dochter uit een aanzienlijke, rijke familie te huwen, Deliana van Weede. Het leverde Gerrit echter geen positie van enig gewicht op. Uit het huwelijk werden zeven kinderen geboren, onder wie de zonen Johan, Reinier (of Reyer) en Elias.

De familie van Deliana leidde haar afkomst van de heren van Stoutenburg af en bezat Groot-Weede en Luttekeweede, in de omgeving van Amersfoort. De heerlijkheid Stoutenburg had de familie Van Weede al lang geleden van de hand gedaan, maar Johan van Oldenbarnevelt zou deze later kopen, in de hoop daarmee te kunnen onderstrepen dat hij (ook) van moederszijde van adel was.⁵ Oldenbarnevelts biograaf Den Tex overdrijft als hij beweert dat de familie van Johan, een ‘op een mesthoop gegroeide lelie’, was afgedaald tot de stand van keuterboeren.⁶ Men kan ze eerder herenboeren noemen, en de familie van Johans moeder Van Weede was beslist voornaam. Maar met Gerrit van Oldenbarnevelt en zijn gezin was wel van alles aan de hand. De latere tegenstanders van Johan grepen de bedenkelijke reputatie van zijn vader, zijn broers en zussen dankbaar aan in hun pamfletten en dikten die ongetwijfeld nog wat aan. Zijn zussen Reyertgen en Maria zouden publieke vrouwen zijn geweest. Hun reputatie was misschien

niet al te best, en Maria had een onwettig kind, maar het gaat wat ver om hen als prostituees te betitelen. De anonieme auteur van het in 1618 verschenen smaadschrift *De Gulden Legende van den nieuwen St.-Jan* was er echter heel stellig over: ‘Zijn zusters zijn openbare hoeren geweest en hebben met het lijf de kost gewonnen, zoals degenen die ze gekend hebben konden getuigen.’⁷ De bijnaam van Oldenbarnevelts vader zou ‘Gerritje Slecht’ zijn geweest, te lezen als ‘Simpele Gerrit’. Een querulant die tal van processen voerde, waarvan hij de meeste verloor. Een man die ‘niet wel bij het hoofd’, ‘niet goed wijs’ zou zijn geweest en zich zelfs schuldig had gemaakt aan doodslag.⁸

Aquarel met afbeelding van de voorgevel van het huis waarin Oldenbarnevelt opgroeide, huis Bollenburg, Muurhuizen 19 te Amersfoort (Museum Flehite, Amersfoort).

In 2001 heeft H. Kaajan in een artikel in het jaarboek *Fleहितte* geprobeerd het volgens hem vertekende beeld van Gerrit enigszins bij te stellen.⁹ De processen die Johans vader voerde, waren voor een belangrijk deel zakelijk van aard en de documenten getuigen niet van twijfel aan Gerrits verstandelijke vermogens. Kaajan meent dat Gerrit hooguit nogal lichtgeraakt en twistziek was, misschien niet overmatig intelligent, maar toch ook weer niet achterlijk.¹⁰ Hij was geen psychopaat. Van onbesproken gedrag of vredelievend was herenboer en veehandelaar Gerrit echter ook niet. Zo werd hij onder meer veroordeeld voor alcoholgebruik op zondag, bedreiging en mishandeling. In 1556 kocht Gerrit in Amersfoort het middeleeuwse muurhuis Bollenburg van advocaat en schepen Henrik Pijl. Nadien woonde hij er met zijn gezin, zodat het historische pand nu te boek staat als ‘het huis van Oldenbarnevelt’.¹¹ Wegens ‘*een leelijcken doodtslach, seer schandelijck begaen*’ ontvluchtte Gerrit de stad echter in 1568, en in 1575 verkocht hij Bollenburg. Zoon Johan zou de relatie met Amersfoort later herstellen, onder meer door de aankoop van diverse landerijen rond de stad. Fraai was de doodslag aan Aert van Duverden, die Gerrit in gezelschap van zoon Reyer in 1568 pleegde, natuurlijk niet, maar doodslag was wel te onderscheiden van moord. Het ging om wat we tegenwoordig een ‘eer gerelateerd delict’ zouden noemen, een uit de hand gelopen aanvaring in het kader van een familievete.

Hoewel Oldenbarnevelt in het gewest Utrecht was geboren, konden ze hem in Holland niet voor een vreemdeling houden. Dat, zo betoogde hij in de *Remonstrantie*, zou in strijd zijn met de unie die keizer Karel V tussen Holland en Utrecht had gesmeed, waardoor Hollanders in Utrecht en Utrechters in Holland alle ambten konden bekleden. Nadat in 1528 het wereldlijk gezag over het voorheen door de bisschop bestuurde Sticht was over-

gedragen aan de Habsburgers, had Karel V in 1534 inderdaad het Nedersticht, oftewel ‘de stad, steden en land van Utrecht aan deze zijde van de IJssel’, voor altijd ‘aan Holland gehecht’, om door één en dezelfde stadhouder bestierd te worden. Ook zouden beide staten voortaan ‘gelijkelijk worden beschreven’. Men zou, wederzijds, uit elkaars landen mogen bannen. De Utrechters, de ‘Stichtsen’, hadden er overigens bezwaar tegen gemaakt om zich ‘op de voet, die de keizer beraamd had, met Holland te laten verenigen’. De Staten van Holland drongen er echter op aan.¹²

Over de vroegste opleiding van Johan blijven de *Remonstrantie* en andere bronnen nogal vaag. Ongetwijfeld bezocht Johan van Oldenbarnevelt de Latijnse School in Amersfoort, volgens Den Tex van zijn zevende tot zijn zestiende. In die tijd deed Karel V afstand van de regering over de ‘zeventien Nederlanden’, een verzameling op hun eigen rechten en privileges gebrande hertogdommen, graafschappen en heerlijkheden, die hij had samengebracht in de Bourgondische Kreits. Karel had ook geregeld dat die landen onder het bewind van één en dezelfde vorst zouden blijven. Die vorst was sinds 1555 Karels zoon Filips, die even later ook koning Filips II werd. Voor hij in 1559 uit de Nederlanden naar Spanje vertrok, benoemde hij zijn halfzuster Margaretha van Parma tot landvoogdes en stelde hij ook een aantal gewestelijke stadhouders aan. Zo benoemde hij Willem van Nassau, Prins van Oranje, een van de belangrijkste edellieden in de Nederlanden, tot stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht.

Zelf schreef Oldenbarnevelt dat hij ‘redelijk gevorderd’ was in zijn ‘studiën’ toen hij in 1564 in Den Haag kwam om zich daar ‘in de praktijk’ te oefenen.¹³ Hij ging dus hoogstwaarschijnlijk in de leer bij een advocaat, al hangt er ‘een waas van mysterie’ over dit verblijf in Den Haag. Het zou ook kunnen dat hij als

klerk optrad bij een van de toenmalige landsbestuurders. Naar eigen zeggen was 1564 ook het jaar waarin hij een vijand werd van alle gewetensdwang.¹⁴ Het was tevens het jaar waarin kardinaal Granvelle, de invloedrijke adviseur van landvoogdes Margaretha van Parma, vertrok uit de Nederlanden. In de Raad van State hadden hoge edelen als de Prins van Oranje en de graven van Egmont en Horne daar lang op aangedrongen en oppositie tegen hem gevoerd.

Niet veel later nam het verzet tegen de politiek van Filips II radicalere vormen aan. Onder leiding van Hendrik van Brederode en Lodewijk van Nassau, een broer van Willem van Oranje, sloten ruim vierhonderd edelen zich in een ‘eetverbond’ aaneen. In een tijd van politieke spanningen, economische moeilijkheden, onrust en oproer bood dit Verbond der Edelen landvoogdes Margaretha van Parma in april 1566 een ‘Smeekschrift’ aan, waarin onder meer werd aangedrongen op verzachting van het beleid tegenover aanhangers van het opkomend protestantisme en op schorsing van de inquisitie. Enkele maanden later manifesteerde het verlangen van sommige hervormingsgezinden om een eind te maken aan wat zij beschouwden als misstanden die in de kerkelijke praktijk waren geslopen, zich op gewelddadige wijze in de ‘Beeldenstorm’. In kloosters en kerken sloegen kleine groepen calvinisten vooral beelden aan stukken. Waar de acties in het zuiden spontaan leken te zijn begonnen en zich ook in razernij en willekeur hadden geuit, ging het er in het noorden vaak beheerster en gericht aan toe. De geschokte landvoogdes leek bereid enige concessies te doen. Mede dankzij Willem van Oranje kwam zij met het Verbond der Edelen overeen dat de orde zou worden hersteld zonder over te gaan tot al te drastische maatregelen. Later verhardde Margaretha’s standpunt en trad zij steeds strenger op tegen calvinisten. In het verre Spanje wilde Filips II

verder gaan en iedere vorm van ongehoorzaamheid aan koning en kerk krachtdadig bestraffen. Terwijl de Nederlanden ook volgens de landvoogdes eigenlijk alweer in het gareel liepen, werd daartoe de komst van een legermacht onder aanvoering van de hertog van Alva aangekondigd.

Vanaf het bewogen jaar 1566 vervolgde Johan zijn opleiding, eerst in Leuven en vervolgens in Bourges. Den Tex veronderstelt dat hij zich in Leuven mondeling opgaf als Joannes Gerardi Reynerii ab Oldenbarnevelt, *nobilis*, wat vervolgens in het Album academicum van de hogeschool zou zijn verbasterd tot 'Joannes Reynerii ab Oldenzeel, *sub specie nobilis*'. Het klinkt aannemelijk, mede door de aanduiding 'volgens zijn opgave edelman'.¹⁵ Kennelijk liet men die bewering over adeldom in Leuven geheel voor rekening van de student. Leuven bood een juridische opleiding, die goed aangeschreven stond. In Bourges, waar ook Johannes Calvijn had gestudeerd, verbleef Johan maar kort. Aan het eind van het jaar 1567 dwong de burgeroorlog in Frankrijk hem om dat land te verlaten. Via Bourgondië reisde Johan door Zwitserland naar Keulen. Nadat hij in Keulen enige tijd klassieke talen had gestudeerd, vertrok hij in juni 1568 naar Heidelberg om daar zijn rechtenstudie voort te zetten. Waarschijnlijk heeft hij hier ook enige tijd colleges in de godgeleerdheid gevolgd. Mogelijk was aan de Universiteit van Keulen zijn sympathie met protestantse ideeën ontloken of aangewakkerd. In de Nederlanden was de hertog van Alva inmiddels gearriveerd om in opdracht van koning Filips II de verantwoordelijken voor de Beeldenstorm te bestraffen, en alle ketterij en rebellie te verdelgen. De graven van Egmont en Horne waren onthoofd, Willem van Oranje was naar voorvaderlijk Dillenburg uitgeweken en had wijselijk geen gehoor gegeven aan de oproep om voor de door Alva ingestelde Raad van Beroerten te verschijnen.

'Hohe Schul zu Heydelberg', Universiteit van Heidelberg. Houtsnede uit 'Cosmographia Universalis' van Sebastian Münster, 1544.

In Heidelberg koos Johan van Oldenbarnevelt definitief voor 'de nieuwe leer'. Met zijn oude universiteit vormde Heidelberg destijds onder keurvorst Frederik III 'de Vrome' van de Palts het wetenschappelijke centrum van het calvinisme. Er bevonden zich ook tal van hervormden die de Nederlanden en Alva's

bewind waren ontvlucht, de ‘fine fleur van het Nederlandse calvinisme’.¹⁶ Volgens de zeventiende-eeuwse auteur van de *Historie van het leven en sterven van Johan van Oldenbarnevelt* ging hij hier dan ook mede studeren om ‘de rechte fundamenten van de ware Christelijke Religie, gereformeerd van de tirannie, afgoderij en ketterij van het pausdom, nader te verstaan’.¹⁷ Er woedde ten tijde van Oldenbarnevelts verblijf in de jaren 1568 en 1569 een discussie onder theologen over de predestinatie, de voorbeschikking. Oldenbarnevelt stelde zich op het standpunt dat een goed christen moet geloven dat hij door Gods genade en door de voldoening van Jezus Christus voor zijn zonden, voorbeschikt is om ‘zalig te wezen’. Dat geloof, waardoor de gelovige erop vertrouwt dat zijn zaligheid alleen berust op Gods genade en de verdienste van Christus, is te danken aan diezelfde genade van God. Als iemand in grote zonden zou vervallen, dan moest zijn vaste hoop en vertrouwen zijn dat God hem daarin niet zou laten volharden. Als de zondaar om genade bad, zou God hem genadig bekeren, tot berouw brengen en tot het eind van zijn leven doen volharden in het geloof. Dit gevoel had hij in Heidelberg besproken met twee hoogleraren in de theologie, Petrus Bocquinus¹⁸ en Hieronymus Zanchius,¹⁹ en met de vooraanstaande predikant Caspar Olevianus²⁰. Deze godgeleerden hadden hem gezegd dat hij het daar wel op mocht houden, zonder het vraagstuk verder te onderzoeken. ‘Door Gods genade’, zo verklaarde Oldenbarnevelt in 1618, bezat hij die overtuiging al zo’n vijftig jaar, en inmiddels in zijn eenenzeventigste levensjaar hoopte hij ‘daarin te leven en te sterven’. Hij wilde zich maar laten leiden door één motto dat zijn overgrootvader Claes aanhing: *Nil scire tutissima fides*, ‘niet te weten is het zekerste/veiligste geloof’.²¹

Portret van de hervormer Hieronymus Zanchius, hoogleraar te Heidelberg. Prent Hendrick Hondius, 1599 (Rijksmuseum, Amsterdam).

Portret van Casparus Olevianus, predikant te Heidelberg. Prent zestiende eeuw (Österreichische Nationalbibliothek, Wenen).

Na Heidelberg (in feite de enige studieplaats die onomstotelijk vaststaat) studeerde Oldenbarnevelt vermoedelijk ook nog politieke wetenschappen te Padua, totdat hij in 1570 terugkeerde naar de Nederlanden. Hij kwam terug in het bezit van een graad in de rechten, maar aan welke universiteit hij die heeft behaald is niet bekend.²²

Johan van Oldenbarnevelt: *de politiek leider van de Republiek*

Op 13 mei 1619 werd landsadvocaat Johan van Oldenbarnevelt op het Binnenhof in Den Haag onthoofd nadat hij op dubieuze gronden ter dood was veroordeeld. Een tragisch einde voor een man die decennialang een beslissende rol in de Verenigde Nederlanden vervulde. Tijdens de Opstand bevond Johan van Oldenbarnevelt zich als landsadvocaat van het gewest Holland in het centrum van de macht, naast stadhouder Maurits van Nassau. Oldenbarnevelt bouwde zijn gewestelijke ambt uit tot een functie die hem in de hele Republiek macht en invloed verschafte.

Stadhouder Maurits en landsadvocaat Oldenbarnevelt werkten jarenlang uitstekend samen, maar in de politieke en religieuze conflicten die gedurende het Twaalfjarig Bestand escaleerden, kwamen ze ten slotte lijnrecht tegenover elkaar te staan. Met fatale gevolgen.

ARNOUT VAN CRUYNINGEN schetst in deze biografie een eerlijk portret van Oldenbarnevelt, van zijn jeugd tot zijn dood, en geeft daarnaast een overzicht van de vroege geschiedenis van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Van Cruyningen toont aan dat Johan van Oldenbarnevelt zeker een groot staatsman was, maar geen heilige, geen 'martelaar', zelfs geen ideale politicus: een mens van vlees en bloed met talenten en tekortkomingen.

www.omniboek.nl

Uitgeverij Omniboek

